

Fågelinventering Björnö

Norrtälje kommun

Biomedica Omberg

Biomedica Omberg

Tel: 073-0861707

E-post: biomedica@telia.com

Postadress: Skivlingvägen 6, 611 63 NYKÖPING

Hemsida: www.biomedicaomberg.se

Inventering: Birgitta Andersson, Pontus och Hans Sandberg

Författare: Hans Sandberg, Birgitta Andersson och Pontus Sandberg

Foto: Raimo Laurila, Hans Sandberg

2026-07-01

Svartvit flugsnappare förekommer i det inventerade området tack vare flera hålträd.

Försättsbladets foto: Bofink (överst vänster), enkelbeckasin (överst höger), buskskvätta (nedre vänster) och svarthätta (nedre höger) – fyra arter som häckar inom inventeringsområdet.

Innehåll

1. Sammanfattning.....	4
2. Inledning/bakgrund.....	5
3. Lokalisering, översiktliga beskrivning av miljön, äldre kartor	5
4. Metod och förutsättningar.....	8
5. Fåglar registrerade i Artportalen, tidigare inventeringar.....	10
6. Resultat.....	11
7. Artskyddsförordningen	23
8. Resultat och diskussion	23
Referenser:	25
Bilaga 1	27
Bilaga 2	30

1. Sammanfattning

En örn- och uggleinventering samt revirkartering av fåglar har genomförts i ett område som huvudsakligen utgörs av jordbruks- och skogslandskap i Björnöområdet. Inventeringen har pågått från 19 februari och fram till 12 juni 2026. Inventeringen omfattar alla fågelarter. Inventeringen omfattar alla arter och har utförts i syfte att få en heltäckande bild av fågelfaunan inom planområdet Björnö 2 och 3, men även inom odlingslandskapet öster om planområdet. Området som har inventerats omfattar cirka 136 ha och är således betydligt större än planområdet som uppgår till lite drygt 90 ha.

Inventeringen resulterade i att 73 fågelarter noterades, varav 51 arter bedöms häcka inom det inventerade området. 22 arter iakttogs endast vid ett fåtal tillfällen utan att hävda revir eller som enbart överflygande varför dessa inte bedöms häcka. Antalet revir/ troliga häckningar inom inventeringsområdet bedöms till drygt 314 och varierar mellan olika arter från ett revir till 40 revir. Flest revir noterades för följande arter – lövsångare (40 revir), bofink (31), blåmes (19) och rödhake (19).

Ugglor har inte hörts/setts inom det inventerade området. Havsörn har flugit över området på hög höjd men bedöms inte häcka. Bo av havsörn har eftersökts men ej hittats.

Tio av de registrerade arter som hävdar revir inom inventeringsområdet eller strax utanför, är rödlistade enligt Artdatabankens förteckning (2026); kornknarr (EN), tofsvipa (VU), enkelbeckasin (NT), sädesärla (NT), järnsparv (NT), björktrast (NT), stare (VU), entita (NT), gulsparv (NT) och grönfink (EN).

Bedömningen är att samtliga arter som noterats förekommer årligen inom inventeringsområdet eller i dess närområde, med undantag av kornknarr som bedöms vara tillfällig. Markområdet som utgörs av slåttervallar öster om planområdet bedöms som betydelsefullt för tofsvipa, ängsfiolärka, kornknarr men också för vaktel samt många flyttfåglar.

I samband med inventeringstillfällena den 31 maj och 1 juni 2026 konstaterades att samtliga slåttervallar var nyslagna och stränglagda inom det inventerade området. Att döma av fältbesöken som gjordes vid den tidpunkten kan häckningar påverkats negativt för tofsvipa, sånglärka och ängsfiolärka. Huruvida kornknarren häckningsbestyr påverkades av den tidiga slåttertidpunkten är oklart. Arten ingår i fågeldirektivet bilaga 1 och där framgår att kornknarren har ett unionsintresse att särskilda skydds- och bevarandeområden behöver utses. Förbud enligt Artskyddsförordningen bedöms dock inte bli aktuellt inom planområdet eftersom de registrerade kornknarrarna noterades utanför planområdet.

Framöver är det angeläget att störande verksamhet inte sker under perioden april till augusti så att häckningar äventyras, att bon inte förstörs och att fågelungar inte dör.

I och med den nu genomförda inventeringen bedöms därmed de brister som Mark- och miljödomstolen påpekat i sin dom 2025-05-28 vara uppfyllda.

2. Inledning/bakgrund

Villamarken exploatering AB gav Biomedia Omberg i uppdrag att revirkartera fåglar inom och strax utanför detaljplaneområdet Björnö etapp 2 och 3, Norrtälje kommun. Inför ett planerat utnyttjande av inventeringsområdet, eller delar där av, för bostadsutveckling har behov uppstått att öka kunskapsunderlaget beträffande områdets fågelfauna.

Detaljplaneområdet har tidigare (2016) karterats på fåglar med fokus på rödlistade fåglar och arter listade i fågeldirektivets bilaga 1 som är knuta till jordbrukslandskapet, vatten- och vassområden samt våtmarker.

Inventeringen 2026 har genomförts av Hans Sandberg, Birgitta Andersson och Pontus Sandberg.

3. Lokalisering, översiktliga beskrivning av miljön, äldre kartor

Inventeringsområdet är beläget cirka 2,0 km sydost om Norrtälje centrum (figur 1). Området utgörs huvudsakligen av jordbruks- och skogslandskap. Delar av området bär idag fortfarande spår av tidigare beteshävd som upphörde för mer än 25 år sedan.

Vid studier av Häradskartan (figur 3) från år 1900 nyttjades inventeringsområdet som betesmark, åker och äng. Landskapet var betydligt mer öppet vid den tidpunkten, vilket även den ekonomiska kartan från 1950-talet visar (figur 4). Till exempel var delar av Tegeludden nästa helt fria från träd. Strax söder om Harkaviken fanns slåtterängar vid 1900-talets början. Även den ekonomiska kartan (1950-talet) visar att ängsslåtter pågick söder om Harkaviken vid den tidpunkten. Flygfotot från cirka 1960 (figur 5) visar att landskapet fortfarande var rätt öppet på sina håll inom det inventerade området.

Söder om skogsmarken breder åkermark ut sig med inslag av åkerholmar och odlingsrösen. Här odlas bland annat spannmål (2026). Ett antal ekonomibyggnader (mobförråd) finns inom området. Öster om planområdet är Harka ängar beläget som idag brukas som slåttervall (dvs. åkerbruk).

Trädsiktet utgörs av tall, asp, björk, ek, ask, lönn, rönn, hägg, vildapel och klibbal. Här och var finns fågelbär och oxel. Busksiktet präglas av trubbhagtorn, hassel, nypon, måbär, enbuskar etc. Fältsiktet är förhållandevis artrikt och domineras av hundäxing, sengröe, gullviva, liljekonvalj, häckvicker, hagfibblor, gökärt, tibast, skogsvicker, smultron, etc.

Öster om planområdet ligger Harka ängar som är ett populärt utflyktsmål för ornitologer som bor i trakten omkring Norrtälje. Det är det vidsträckta öppna odlingslandskapet som drar till sig flyttfåglar på vår och höst som intresserar besökarna, bl.a. flyttande rovfåglar.

Översiktskarta

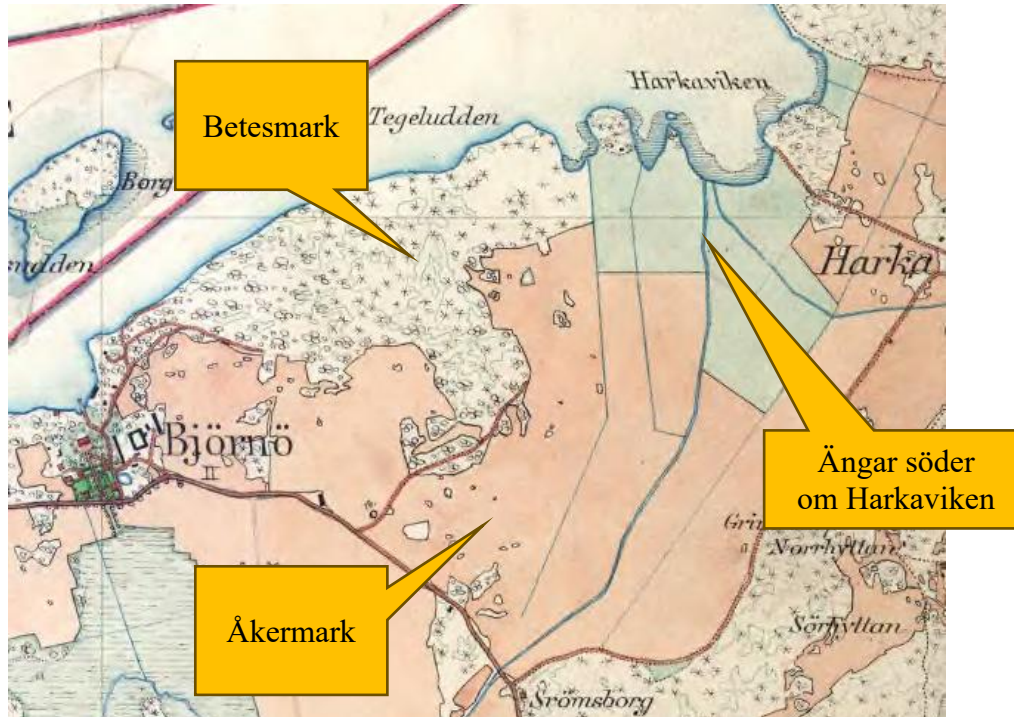
Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet (blå linje) beläget cirka 2 km sydost om Norrtälje

Detalj-karta

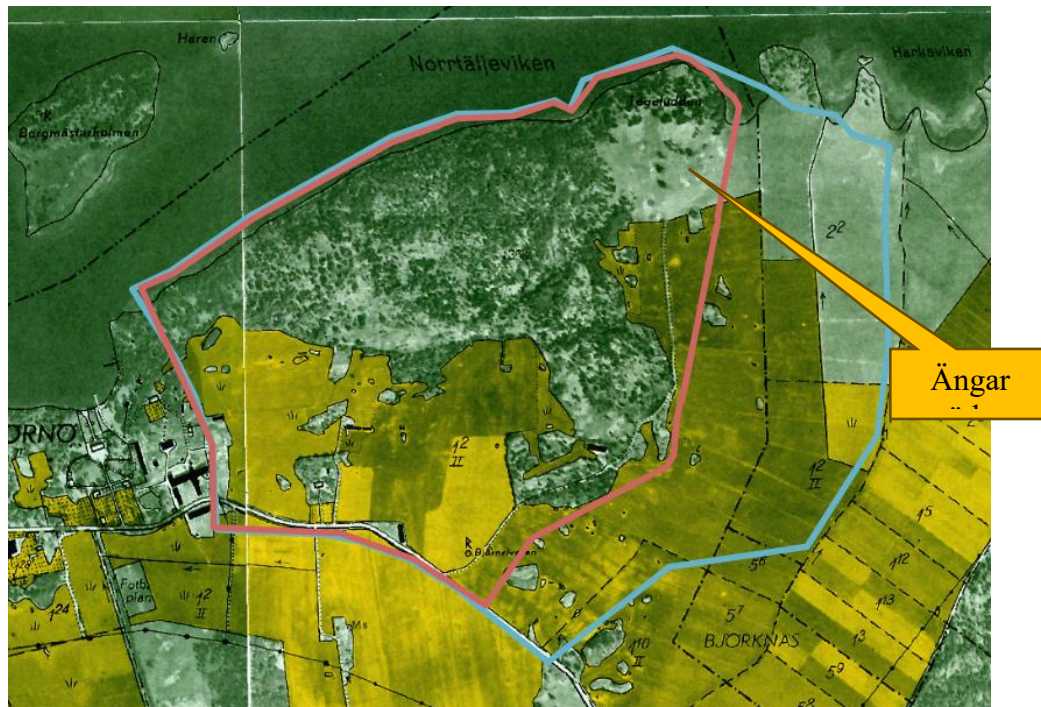
Figur 2. Kartan visar inventeringsområdet, cirka 130 hektar (blå linje) och planområdet, cirka 90 hektar (röd linje).

Häradskartan cirka år 1900

Figur 3. Häradskartan från år 1900 visar att delar av Harka, närmst Harkaviken, brukades som äng (grön färg på kartan). Få trädssymboler (barrträd) på Tegeludden tyder på att beteslandskapet var betydligt mer öppet än idag.

Ekonomiska kartan 1950-talet

Figur 4. Ekonomiska kartan från år 1950 visar att söder om Harkaviken, fanns ängar (grön färg på kartan). Kartan visar också att landskapet var generellt mer öppet med ljusöppna gläntor i betesmarken. Tegeludden var även vid denna tidpunkt i det närmaste fri från träd med undantag av den norra delen som vetter mot Norräljeviken. Blå linje visar inventeringsområdet, röd linje planområdet.

Flygfoto 1960

Figur 5. Flygfotot från år 1960 visar att landskapet fortfarande var relativt öppet med ljusöppna partier. Tegeludden var i det närmaste fri från träd, undantaget den norra delen. Blå linje visar inventeringsområdet, röd linje planområdet.

4. Metod och förutsättningar

En total inventering av alla fågelarter har genomförts. Då önskemål fanns från Norrtälje kommun att även ett markområde öster om planområdet bör inventeras, har ett område lagts till som utgörs av jordbruksmark (huvudsakligen slåttervall) med åkerholmar, träd- och buskridåer. Delar av det kompletterade området brukar bland ornitologer benämnas Harka ängar.

Hela området har besökts vid flera tillfällen av minst två personer då revirhävdande fåglar har noterats. Metodiken som använts är en kombination av linjetaxering och den så kallade atlasinventeringen. Vid atlasinventering inventeras ett visst geografiskt område och samtliga arter som hörs och ses noteras och tilldelas en poäng beroende på aktivitet eller häckningskriterium – se tabell 1 nedan.

Tabell 1. Här framgår vilka kriterier som använts i häckfågelinventeringen. Ju högre poäng desto mer sannolik bedöms artens häckning i området vara.

Möjlig häckning	Säker häckning
1. Observerad under häckningstid	11. Avledningsbeteende, adult spelar skadad
2. Observerad underhäcknings tid och i lämplig biotop	12. Använt bo påträffat
3. Sjungande hane eller andra häcklåten	13. Nyligen flygga ungar eller dunungar (borymmare)
4. Par i lämplig biotop	14. Adult in/ut från bo på sätt som visar att boet är bebott
Trolig häckning	15. Adult med exkrementssäcker
5. Permanent revir (>2 dagar)	16. Adult med föda till ungar
6. Spel, lekar, parning	17. Äggskal påträffade
7. Besök på sannolik boplats	18. Bo där adult setts ruvande
8. Adult uppförd, varnad på grund av ägg,. eller ungar i närheten	19. Bo där ungar hörts
9. Adult med ruvfläckar	20. Bo där ägg eller ungar setts
10. Bobygge, uthackande av bohål	

Vid linjetaxering går inventeraren systematiskt en likartad slinga vid upprepade tillfällen på morgonen vid olika tillfällen under häckningstid. Ju fler noteringar som görs av arten på ungefär samma plats desto större bedöms sannolikheten för häckning vara. Kombinationen av inventeringsmetoder innebär att även observationer med låga häckningspoäng kan bedömas som sannolik häckning om dessa observationer görs vid upprepade tillfällen enligt följande:

1 notering – osannolik häckning, 2 Noteringar – möjlig häckning, 3 noteringar – trolig häckning, 4 noteringar – säker häckning.

Gällande örninventeringen har ett antal observationsplatser valts för att kunna få en bra överblick över området. Observationsplatsernas geografiska läge har markerats med en svart punkt på kartan nedan. Ugglor har inventerats från vägar och stigar.

Figur 6. Örnobservationsplatsernas geografiska läge har markerats med en svart punkt på kartan ovan.

Observationer efter örn har bl.a. skett från Borgmästarholmen (vänster) och Björn Rivares hög.

Applikationen Map Marker har huvudsakligen använts för att registrera fågelarter. Även GPS (Garmin) har använts för att registrera geografiska punkter. Därefter har informationen förts över till ArcGis Pro och koordinatsystem Sweref 99 för vidare bearbetning. Kartorna i denna rapport redovisar iakttagna arter och deras ungefärliga geografiska läge.

Inventeringen resulterar i en artlista med bedömning av sannolik häckning samt en karta med sannolika häckningar markerade. Eftersom man med viss säkerhet vill få med alla arter som regelbundet vistas i området har besöken förlagts under tidsrymden 19 februari till 12 juni. Exakt när besöken genomförts beror på många faktorer, till exempel temperatur, nederbörd och vindförhållanden.

Väder

Inventeringen genomförts i regnfria förhållanden och svag vind (3-4 m/s).

Örn och Ugglor

19 februari	10.00-14.00 (örn) 17.00-21.00 (ugglor)
20 februari	10.30-14.00 (örn) 17.00-21.00 (ugglor)
11 april	10.30-15.00 (örn) 18.30-22.00 (ugglor)
18 april	10.30-15.00 (örn) 19.00-22.00 (ugglor)

Revirkartering

11 april	7.00-10.00
18 april	6.00-10.00
19 maj	6.00-11.00
31 maj	18.00-23.00 (nattsångare)
1 juni	4.00-11.00
12 juni	4.00-10.30

5. Fåglar registrerade i Artportalen, tidigare inventeringar

I Artportalen finns cirka 1900 fågelobservationer registrerade från Björnöområdet och dess närområde under perioden 2015-2026. Totalt finns ett drygt 100-tal fågelarter rapporterade. De inrapporterade fynden till Artportalen bedöms vara av bra kvalitet.

För att erhålla kännedom om rödlistade fågelarter och arter som är listade i fågeldirektivets bilaga 1, har Ekologgruppen 2016 genomfört en inventering vid Björnö av det öppna jordbrukslandskapet, vatten och vassområden samt våtmarker.

Faktaruta

Rödlistans kategorier:

LC = Livskraftig

NT = Missgynnad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

RE = Utdöd (Nationellt)

6. Resultat

Örninventeringen

Gällande örninventeringen har endast en överflygande havsörn setts den 11 april. Individen flög mot Tegeludden på cirka 100 meters höjd mot norr. I samband med revirkarteringen har bon och möjliga boträd för örn eftersökts inom hela inventeringsområdet men utan resultat. Bedömningen är att havsörn inte häckar inom det inventerade området.

Revirkartering

Här följer en redovisning över revirhävdande arter inom inventeringsområdet (tabell 2.) Att hävda revir innebär inte att det med 100 % säkerhet leder till häckning men upprepat revirhävdande på ungefär samma plats under inventeringsperioden innebär att häckning bedöms som allt säkrare för varje observation.

Tabell 2. Redovisar revirhävdande fåglar inom inventeringsområdet och strax utanför.

Art	11 april	18 april	19 maj	31 maj	1 juni	12 juni	Antal revir	Bevarande-status*	EU:s Fågel-direktiv bilaga 1	Röd-listad
Kornknarr				x	x		1	Starkt hotad	x	EN
Fasan	x	x	x				2			
Trana						x	1			
Tofsvipa	x	x	x	x	x		5	Sårbar		VU
Enkelbeckasin			x	x			1	Missgynnad		NT
Gräsand	x	x	x				1			
Ringduva	x	x	x	x	x	x	6			
Gök				x	x	x	3			
Större hackspett	x	x	x	x	x	x	4			
Gröngöling	x	x	x			x	2			
Trädpiplärka			x	x	x	x	10			
Ängsplärka				x	x	x	3			
Sånglärka	x	x	x	x	x	x	10			

Sädesärila					x	x	1	Missgynnad		NT
Järnsparv			x	x			1	Missgynnad		NT
Rödhake	x	x	x	x	x	x	19			
Rödstjört			x	x	x		1			
Buskskvätta			X	x		x	2			
Dubbeltrast	x	x	x			x	3			
Koltrast	x	x	x	x	x	x	15			
Björktrast		x	x		x	x	1	Missgynnad		NT
Taltrast	x	x	x	x	x	x	10			
Näktergal				x	x		2			
Trädgårdssångare					x	x	11			
Ärtsångare				x	x	x	3			
Törnsångare			x	x	x	x	8			
Svarthätta				x	x	x	14			
Rörsångare					x	x	1			
Sävsångare					x	x	1			
Lövsångare				x	x	x	40			
Gransångare			x	x	x	x	4			
Grönsångare			x		x	x	7			
Härmsångare				x	x	x	7			
Kungsfågel		x	x	x			1			
Gärdsmyg		x	x			x	8			
Grå flugsnappare				x	x		1			
Blåmes	x		x	x	x	x	19			
Talgoxe	x		x	x	x	x	12			
Entita				x	x		1	Missgynnad		NT
Nötväcka	x		x	x	x	x	6			
Trädkrypare	x		x	x	x	x	4			
Nötskrika	x		x	x	x	x	1			
Grå kråka		x	x	x	x	x	4			
Skata	x		x	x	x	x	2			
Stare	x		x	x	x	x	7	Sårbar		VU
Bofink	x		x	x	x	x	31			
Grönsiska	x		x	x	x	x	4			
Grönfink		x	x	x	x	x	4	Starkt hotad		EN
Hämpling			x	x	x	x	1			
Steglits		x	x	x	x	x	4			
Gulsparr		x	x	x	x	x	4	Missgynnad		NT
Totalt	51 arter som hävdar revir inom inventeringsområdet eller i närområdet									

*Bevarandestatus på nationell nivå. Ingen markering = gynnsam bevarandestatus

Tabell 3. Redovisar icke revirhävande inom inventeringsområdet eller strax utanför.

Art	11 april	18 april	19 maj	31 maj	1 juni	19 juni	Bevarande-status*	EU:s Fågel-direktiv bilaga 1	Röd-listad
Sångsvan		x							
Knölsvan	x	x							
Grågås	x								
Kanadagås		x			x				
Storskarv	x								
Grå häger		x			x				
Havsörn	x							x	
Ormvråk		x	x						
Morkulla				x					
Strandskata					x				
Brushane		x							VU
Grönbenä			x						
Rödbena					x				
Skrattmåå		x			x		Missgynnad		NT
Fiskmåå		x			x				
Skogsduva			x						
Tornseglare					x		Sårbar		VU
Rödvingetrast			x						
Göktyta					x				NT
Korp		x							
Gulärå									
Korsnäbb obest.	x								
Totalt	22 arter som setts vid enstaka tillfällen och som inte bedöms häcka.								

[illegible]

14

Figur 8. Kartan visar 26 revir för de tio rödlistade arterna inom inventeringsområdet, röda punkter.

Sammanställning av arter som hävdar revir och som därmed bedöms häcka:

Kornknarr EN (häckningskriterium 5)

Kornknarren är i Nordvästeuropa i påfallande grad knuten till marginalområden inom jordbrukslandskapet med mer ålderdomliga och småskaliga brukningsmetoder. Artens ursprungliga miljöer är annars strandängar längs sjöar och vattendrag, men eftersom dessa numera är så pass sällsynt förekommande är den i hög grad hänvisad till andra gräsmarker, i första hand på åkermark. En stor del av populationen är knuten till vallar som används för produktion av hö eller ensilage. Undersökningar i Sverige har visat att arten tydligt föredrar strandängar framför vallodlingar, sannolikt på grund av att vallarna skördas i början av juni, som t.ex. Harka ängar. Arten noterades vid fältbesöken 31/5 (kväll) och 1/6 (morgon) strax utanför inventeringsområdet med en till två spelande individer i oslagen vall.

Fasan (häckningskriterium 6)

Fasan häckar i anslutning till åkerholmar i den sydöstra delen av det inventerade området.

Trana (häckningskriterium 13)

Arten har registrerats i den östra delen av området med föräldrar och ungar inom såväl det inventerade området som utanför. Dessutom har flera grupper med ett 10 -tal vuxna setts inom Harka ängar. Arten har ökat kraftigt i landet under senare år.

Tofsvipa VU (häckningskriterium 15)

Tofsvipa förekommer i större delen av landet, sällsynt upp i fjällens videregion. Arten häckar på åkrar, stränder, sankängar och myrar. Beståndet har minskat de senaste 50 åren och

minskningen fortsätter, särskilt påtagligt i landets västra delar. Arten häckar på åkermark, främst på vallar i den östra delen av inventeringsområdet. Huruvida arten fick fram några flygga ungar 2026 är oklart eftersom vallslåttern genomfördes 31 maj i samband med Biomedias fältbesök. Minst sex häckningar.

Enkelbeckasin NT (häckningskriterium 6)

Enkelbeckasin häckar på strandängar, starrmader, myrar, sjöstränder, fuktiga kalhyggen och i fuktig skog över hela landet, ända upp i fjällens videregion. Beståndet har minskat långsiktigt de senaste åren. Arten bedöms häcka i den östra delen av inventeringsområdet.

Ringduva (häckningskriterium 5)

Vår största och absolut vanligaste duva i skogs- och odlingslandskapet. Minst fem revir finns inom det inventerade området. Flera individer har hörts vid enstaka tillfällen.

Gök (häckningskriterium 6)

Gök förekommer spridd över hela Sverige i vitt skilda miljöer, från lövskog och mager tallskog till slätt, kust och fjällhed. Arten har uppträtt inom inventeringsområdet vid tre tillfällen då den har uppvisat ett beteende som tyder på att den kan ha försökt reproducera sig. Bedömningen är att det kan vara ängs- eller trädpiplärka eller någon trastart som är föremål för gökens intresse.

Större hackspett (häckningskriterium 19)

Större hackspett häckar i alla typer av skog i större delen av landet. Bedömningen är att det finns minst fyra revir inom inventeringsområdet. Ungar har hörts tigga från ett bo. Mängden hålträd som finns i området gynnar arten.

Större hackspett

Trädpiplärka (häckningskriterium 6)

Arten häckar företrädesvis i halvöppen barrskog, gärna med inslag av lövträd. Minst elva revir finns inom området. Kan vara förbisedd.

Ängsplärka (häckningskriterium 6)

Arten är mest knuten till fuktiga och friska gräsmarker och fukthedar, t.ex. betesmarker, högmossar, alvarmark och strandängar (såväl i inlandet som vid kusten). Den förekommer också sparsamt på ren jordbruksmark, i områden med vallodling och särskilt på torvjordar. Minst tre revir finns inom området.

Sånglärka (häckningskriterium 6)

Huvuddelen av den svenska populationen häckar på jordbruksmark, men arten förekommer även på andra typer av öppna områden såsom mossar, hedar och alvar. Sånglärkan föredrar öppna landskap och undviker kantzoner mot skog och bebyggelse, och är oftast den vanligaste arten i öppna landskap med en stor andel öppna sädesfält (och lite småbiotoper). Det finns cirka nio till tio revir inom inventeringsområdet.

Järnsparv NT (häckningskriterium 5)

Järnsparven häckar i många olika typer av miljöer, som löv- och barrskog, buskage och dungar i jordbrukslandskapet, i fjällbjörkskog samt i södra Sverige i trädgårdar och parker. Gemensamt för samtliga miljöer är att det ska finnas ett tätt buskskikt. Ofta hittar man den i bryn mot öppen mark. Det är bara konstaterats ett revir inom det inventerade området.

Rödhake (häckningskriterium 8)

Rödhake häckar i barr- ochblandskog, i södra Sverige även i trädgårdar. Den förekommer över större delen av landet. Arten har på senare tid ökat i Sverige, i såväl barr- som blandskog. Förekommer inom hela området med minst ett 20-tal revir.

Rödhake

Rödstjärt (häckningskriterium 5)

Rödstjärt häckar över hela Sverige i alla typer av skog, inklusive fjällbjörkskog, men är vanligast i gles tallskog i landets norra delar. Arten är relativt vanlig även i parker och trädgårdar. Under 2000-talet har arten ökat betydligt i sydligaste Sverige och längs västkusten. Förekommer inom området med minst ett revir.

Buskskvätta (häckningskriterium 5)

Buskskvättan häckar i en lång rad olika biotoper på öppen mark, som jordbruksmarker, kalhyggen, hedar och glest bevuxna myrar. I jordbrukslandskapet förekommer den oftast på dikesrenar, utmed vägar, invid betesmarker eller i anslutning till glest trädbevuxna

åkerholmar. Buskskvättan föredrar medelhög, varierad gräshöjd och visst inslag av gammal fjolårsvegetation tycks inte störa arten. Den försvinner först när busk- och trädskiktet blivit för ymnigt. Förekommer inom det inventerade området med två till tre revir.

Gärdsmyg (häckningskriterium 8)

Gärdsmyg häckar i barr- och lövskog med tät undervegetation, på hyggen samt i bäckraviner. Den förekommer i södra och mellersta Sverige samt sparsamt norrut till Jämtland och Norrbotten. Lämplig häckningsmiljö finns framförallt i de mer skogsbeklädda delarna. Minst sju revir finns inom inventeringsområdet.

Näktergal (häckningskriterium 8)

Näktergalen häckar i lövskogsmiljöer längs sjöstränder, dammar, vattendrag och i bryn mot andra öppna marker. Den uppehåller sig i täta buskage eller öppna lövskogar med ett välutvecklat buskskikt bestående av till exempel viden, slån, hagtorn eller unga lövträd. Reviren ligger oftast på fuktig mark, gärna intill bäckar och kärr. De viktigaste kraven på reviret är att det finns ett tätt, skyddande buskskikt, ytor utan eller med glest fältskikt där den kan födosöka under buskarna, samtidigt som det finns tillgång till täta bestånd av nässlor eller andra högrter. Två revir finns inom området.

Koltrast (häckningskriterium 14)

Koltrast häckar i skogar, parker och trädgårdar. Förekommer spritt i inventeringsområdet med ett 15-tal revir. En art som blir allt vanligare och gynnas bland annat av milda vintrar.

Koltrast

Björktrast NT (häckningskriterium 18)

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Den förekommer över hela landet. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Ett revir är konstaterat.

Taltrast (häckningskriterium 8)

Taltrast häckar i skogsmark över större delen av landet. Det finns ett 10-tal revir inom det inventerade området.

Dubbeltrast (häckningskriterier 5)

Dubbeltrast häckar i skogsmark, särskilt i gles tallskog. Den förekommer över hela landet nedanför fjällbjörkskogen. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Det finns tre till fyra fåglar som hävdar revir i området.

Trädgårdssångare (häckningskriterium 5)

Trädgårdssångare häckar i buskrik löv- och blandskog. Den förekommer i större delen av landet. Hävdar revir med minst 12 sjungande hannar inom inventeringsområdet.

Ärtsångare (häckningskriterium 8)

Ärtsångare häckar i skogsbyn, buskmarker och trädgårdar. Den förekommer i hela landet norrut till Jämtland - Norrbotten samt sällsynt i Åsele och Lycksele lappmark. Hävdar fyra till fem revir inom inventeringsområdet.

Svarthätta (häckningskriterium 8)

Förekommer framförallt i blandskog som är tätare, gärna där det finns fuktiga miljöer och snåriga buskage. Hävdar revir med minst 14 sjungande hannar inom det inventerade området. Arten har ökat kraftigt i hela landet på senare år.

Törnsångare (kriterium 5)

Törnsångare häckar i områden med högrötsvegetation längs dikeskanter och i bryn, på åkerholmar, i trädgårdar, i energiskogsplanteringar samt i buskrika betesmarker. Utbredningsområdet täcker större delen av landet norrut till södra Norrbotten och mellersta Lappland. Inom inventeringsområdet finns minst sju till åtta revir.

Törnsångare

Lövsångare (häckningskriterium 8)

Lövsångare häckar i skogar, främst löv- och blandskogar, samt dungar, buskmarker och trädgårdar. Den förekommer över hela landet. Förekommer inom området med ett 40-tal revir. Lövsångaren är en av våra vanligaste arter i landet.

Gransångare (häckningskriterium 5)

Gransångare häckar företrädesvis i lövskog (södra Sverige) eller i lövblandad granskog, men även i barrblandskog. Den förekommer, efter en kraftig invandring av den sydliga

underarten, över i större delen av landet från Skåne till Norrbotten och även i de sydliga lappmarkerna. Förekommer inom området med fem till sex revir.

Grönsångare (häckningskriterium 5)

Grönsångare förekommer över nästan hela Sverige, men i betydligt lägre tätheter i norra Norrland. Den föredrar högstammig och mogen skog, företrädesvis sådan med sparsam undervegetation. I södra Sverige finns den främst i lövskog, i norr påträffas den även i blandskog och barrskog, samt mycket sparsamt i fjällbjörkskog. Förekommer inom området med sex revir.

Kungsfågel (häckningskriterium 5)

Europas minsta fågel har en sång som kan vara svår att höra och därför riskerar att underskattas. Det har bara noterats ett revir inom det inventerade området. Håller främst till bland höga granar. Att arten förekommer sparsamt beror på bristen på barrskog.

Kungsfågel

Svartvit flugsnappare (häckningskriterium 8)

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Den förekommer i större delen av landet. Sex revir har noterats inom inventeringsområdet.

Grå flugsnappare (häckningskriterium 5)

Grå flugsnappare häckar i skogsmark, vid gläntor och i skogsbyn, särskilt i gles skog på torr mark, samt vid bebyggelse. Den förekommer över hela landet. Ett revir har noterats inom inventeringsområdet intill torkladan i öster.

Blåmes (häckningskriterium 16)

Observerad på flera platser inom inventeringsområdet, bl.a. med mat till ungar. Arten bedöms hysa minst 19 revir. Gynnas av träd med håligheter, t.ex. björk och asp.

Talgoxe (häckningskriterium 16)

Observerad på flera platser i området, med mat i näbben till ungar. Arten bedöms hävda minst 12 revir. Sannolikt förbisedd. Gynnas av träd med håligheter.

Entita NT (häckningskriterium (7))

Entitan är en hålhäckare men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål, springor. I många av våra skogar kan det antas att naturliga bohål är en begränsande resurs för hålhäckare. Entitan får då konkurrera om bohålen med t.ex.

talgoxe och blåmes som finns i samma miljöer. Eftersom entitan är underlägsen gentemot dessa arter, får den ofta hålla tillgodo med hål av dålig kvalitet. Observerad på flera platser i området, med mat i näbben till ungar. Arten bedöms hävda minst ett revir.

Nötväcka (kriterium 8)

Arten föredrar blandskog och gärna ett hålträd eller en holk att bo i. Den förekommer framförallt i ekmiljöer. Den är högljudd och kan överskattas och sex fåglar hävdar revir.

Trädkrypare (kriterium 5)

Trädkrypare häckar i all slags skogsmark, gärna i gammal skog. Den förekommer över större delen av Sverige, men finns sparsamt - sällsynt i de inre delarna Norrland samt i Norrbotten. Förekommer med minst tre revir i området.

Nötskrika (häckningskriterium 8)

Nötskrika häckar i barr- och blandskog. Den förekommer i större delen av landet. Det finns ett revir i den södra delen av området, öster om bäcken. Arten har varnat ihärdigt vid flera tillfällen. Närvaron tyder på att arten är aktiv och uppehåller sig inom området med ett par.

Bofink (häckningskriterium 8)

Observerad frekvent inom hela inventeringsområdet och är en av de vanligaste arterna i landet liksom i inventeringsområdet. Minst 27 revir hävdas.

Skata (häckningskriterium 8)

Skata häckar i anslutning till odlad mark och bebyggelse. Den förekommer över hela landet. Förekommer med två revir i närheten av byggnader.

Grå kråka

Kråka förekommer i hela Sverige, från öar i ytterskärgården till fjällnära skog. Arten häckar i en stor mängd olika miljöer med de högsta tätheterna i södra Sveriges jordbruksbygder. Fyra häckningar noterade.

Grå kråka

Stare VU (häckningskriterium 8)

Observerad frekvent inom hela inventeringsområdet och är en av de vanligare arterna i landet liksom i inventeringsområdet. Minst 4-5 revir finns inom det inventerade området.

Stare

Grönfink EN (kriterium 8)

Grönfinken gillar människor och har länge varit en av de flitigaste besökarna i våra trädgårdar och inte minst vid fågelborden. På grund av en sjukdom har den minskat kraftigt de senaste åren. Minskningen har dock skett från en hög nivå så arten är fortfarande ganska vanlig. Fyra revir finns i inventeringsområdet.

Grönfink

Grönsiska (kriterium 5)

Sedd och hörd inom inventeringsområdet vid åtskilliga tillfällen. Lämplig häckningmiljö i form av barr- och blandskog finns för arten. Minst tre par bedöms häckande.

Hämpling (kriterium 6)

Arten registrerades söder Tegeludden i ett igenväxande bryn. Enda reviret inom det inventerade området.

Steglits (kriterium 5)

En vackert tecknad art som det har gått bra för i Sverige de senaste decennierna. Den häckar helst i öppen löv- ochblandskog, glesa talldungar och fruktträdgårdar. Minst fyra revir finns inom inventeringsområdet.

Gulspurv NT (kriterium 5)

Häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Talrikast i anslutning till jordbruksmarker i södra och mellersta Sverige samt utmed norrlandskusten. Den är en av de talrikaste fågelarterna på jordbruksmark, särskilt i mellanbygderna. Den optimala miljön för arten är odlingslandskap med inslag av åkerholmar, bryn och buskmarker. Men den påträffas även på hyggen. Minst fem par bedöms häcka inom det inventerade området.

7. Artskyddsförordningen

Den svenska lagstiftningen för skydd av fågelfaunan bygger på EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG). Direktivet är införlivat i den svenska lagstiftningen, bland annat genom artskyddsförordningen (2007:845). Enligt 4 § artskyddsförordningen är alla vilda fåglar fridlysta.

Efter de förändringar i artskyddsförordningen som trädde i kraft 1 oktober 2022 publicerade Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen en gemensam tolkning rörande fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk. De understryker att de förändringar som genomförts i artskyddsförordningens 4 § inte ska tolkas som ett individskydd vid exploaterande verksamheter som exempelvis skogsbruk, som har ett annat syfte än att avsiktligt fånga eller döda fåglar, eller förstöra eller skada deras bon.

Mot bakgrund av detta är det viktigt att vid bedömning av verksamhetens påverkan fokusera på att en störning, särskilt under häcknings- och uppfödningstid, inte påverkar populationen negativt, samt att undvika påverkan på särskilt hotade arter med en negativ populationsutveckling. Det vill säga i huvudsak rödlistade arter vars population och bevarandestatus riskerar att påverkas negativt av en exploaterande verksamhet.

8. Resultat och diskussion

Inventeringens resultat

Att inventera ett område av den här storleken och karaktär är en utmaning. Två personer har besökt området vid åtta tillfällen och fått en hygglig bild av revirhävdande arter och ungefärligt antalet revir. 74 fågelarter noterades under inventeringen. Av dessa bedöms 51 häcka inom inventeringsområdet eller i dess omedelbara närområde. Av de häckande arterna är 10 rödlistade i kategori NT (6), i VU (2) och i EN (2). Endast kornknarren är upptagna på EU:s fågeldirektivs förteckning över skyddsvärda arter, bilaga 1. 22 arter noterades som överflygande eller icke revirhävdande och bedöms därför inte som sannolika häckfåglar i det inventerade området.

Efter genomförd inventering bedöms havsörn inte häcka inom inventeringsområdet. Men att havsörn besöker området regelbundet eller flyger förbi bekräftas dels av Biomedica Omberg

(2025, 2026), dels av observationer från ornitologer i trakten. Inga ugglor hävdade revir eller sågs vid fältbesöken 2026 inom det inventerade området. Observationer av hornuggla och även kattuggla finns annars inom området registrerat i Artportalen 2026.

De 51 arter i tabell 2 som bedöms häcka finns på en yta av cirka 130 ha, i huvudsak skogsklädd mark med åkermark och f.d. hagmark. Områden med såväl äldre som yngre lövträd finns inom området. Området attraherar många sångare, t.ex. näktergal, härmsångare, trädgårdssångare, svarthätta, lövsångare och gransångare. Buskskiktet är bitvis väl utvecklat och stundom svårforcerat vilket ofta erbjuder lämpliga boplatser för fåglar och ett gott skydd från predatorer, t.ex. vid Tegeludden. Men ljusöppna gläntor gynnar andra fågelarter som t.ex. grönfink, gulsparv, hämpling och ärtsångare, vilket innebär att artlistan för ett område av denna karaktär blir rätt så imponerande. Antalet revir som karterats i denna inventering bedöms till omkring 314 och varierar mellan olika arter från ett till uppemot ett 40-tal revir. Flest revir noterades för lövsångare (40 revir), bofink (31), blåmes (19) och rödhake (19).

Samtliga 51 arter som hävdar revir inom inventeringsområdet förekommer allmänt i Syd- och Mellansverige med undantag av kornknarr. De tio rödlistade arter som hävdar revir inom det inventerade området eller strax utanför, bedöms förekomma frekvent lokalt och regionalt (undantagen kornknarr). Därmed antas de rödlistade arterna ha gynnsam bevarandestatus.

Arter som inte hävdar revir men som vi trodde att vi skulle få se var bl.a. törnskata och göktyta. Miljöer finns för båda arterna men inom ramen för denna inventering saknas observationer med undantag av göktyta som hörts vid bara ett tillfälle.

Något om rapporterade fåglar i Artportalen 2015-2026

I Artportalen har knappt 150 fågelarter noterats inom inventeringsområdet perioden 2015-2026. Av de registrerade arterna är 37 rödlistade. Merparten av de rödlistade har noterats i den östra delen av det inventerade området. Flera av dessa är sådana som på ett eller annat sätt nyttjar slåttervallarna i samband med häckning, födosök eller vid flyttning. Det förhållandevis stora antalet rödlistade arter som är knutna till odlingslandskapet (slåttervallar) understryker vikten av att vidta bevarande och skyddsåtgärder. Gräsvallarna och diken med träd- och buskridåer som inventerats öster om planområdet är betydelsefulla för de rödlistade arterna kornknarr, enkelbeckasin och tofsvipa.

lakttagelser under inventeringsarbetet

I samband med fältbesöken 31/5 och 1/6 kunde konstateras att samtliga gräsvallar i öster inom inventeringsområdet hade slåtrats och gräset stränglagts. Häckningar för tofsvipa och ängsbiplärka kan därmed ha påverkats och eventuellt spolierats. Huruvida häckningar av kornknarr påverkats är oklart, men arten kan ha drabbats negativt. Kornknarren noterades precis utanför inventeringsområdet och ingår i fågeldirektivet. Arten ingår i fågeldirektivet bilaga 1 och där framgår att kornknarren har ett sådant unionsintresse att särskilda skydds- och bevarandeområden behöver utses. Förbud enligt artskyddsförordningen bedöms dock inte bli aktuellt inom planområdet eftersom de registrerade kornknarrarna befann sig utanför planområdet.

Framöver är det angeläget att störande verksamhet, typ avverkningar, inte genomförs under perioden april – augusti så att häckningar äventyras, att bon förstörs och att fågelungar dör. Det är förstås extra angeläget att undvika påverkan på hotade arter med en negativ populationsutveckling. Det vill säga i huvudsak rödlistade arter vars population och bevarandestatus riskerar att påverkas negativt av en exploaterande verksamhet.

Särskilda skydds och bevarandeåtgärder som bör vidtas

Flera observationer av rödlistade arter har gjorts öster om planområdet mot Harka ängar. Enligt Artportalen finns registreringar av kornknarr och vaktel i den östra delen av inventeringsområdet och i dess närområde. Därför bör Harka ängar uppmärksammas av naturvårdande myndigheter och utreda om särskilda skydds och bevarandeåtgärder kan komma till stånd. Harka ängar är ett värdefullt område både för häckfåglar och för flyttfåglar. Att förskjuta slättertids punkten till 1 augusti är en central fråga i sammanhanget. Miljöersättningar och liknade medel finns att erhålla om en överenskommelse kring en senare slättertids punkt kan nås med arrendatorer/markägare.

Referenser:

Rödlistade arter i Sverige, Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala 2026.

ArtDatabanken (2019a). Utdrag ur analysportalen: 2022-06-06.

Biologiska inventeringsnormer, 1978, Naturvårdsverket

Bedömning av naturvärden som underlag för detaljplanering. 2018-12-11. Gärdenfors U.

Ekologigruppen (2016). Kartering av fåglar med fokus på rödlistade fåglar och arter listade i fågeldirektivets bilaga 1 som är knutna till jordbrukslandskapet, vatten- och vassområden samt våtmarker.

Fågelguiden, Svensson, med flera, Bonnier Fakta 2009.

Atlas of European Breeding Birds: their distribution and Abundance. Hagemeijer and Blair, T. & A.D. Poyser, London 1997.

Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Utgåva 1. Naturvårdsverket april 2009.

Svensk fågelatlas. Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. (1999). Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.

www.artportalen.se

<http://artfakta.artdatabanken.se>

<http://www.google.com/earth>

<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

<https://historiskakartor.lantmateriet.se>

Bilagor

- 1 Miljöbilder
- 2 Karta – fåglar som hävdar
revir

Bilaga 1

Miljöbilder Björnöområdet.

Åkerholme i rågåkern.

Berghäll i blandskogen.

Tofsvipa, sånglärka, kornknarr och ängspiplärka hävdar revir i vallarna i den östra delen av inventeringsområdet eller strax utanför. Samtliga vallar slåtrades den 31 maj.

Grov ek med håligheter (vänster). Den stora mängden av döende ask i Björnöområdet erbjuder mycket håligheter för hålberonde arter (höger).

Tallhällmarker med renlavar där trädpiplärka och dubbeltrast hävdar revir.

Tegeluddens nordöstra kant erbjuder tät vegetation i flera våningar. Ett eldorado för härmsångaren.

Kartan visar 314 revir av 51 arter som bedöms häcka inom inventeringsområdet eller precis utanför.

